

Abstrakt

Východiska: Nelátkové závislosti a konkrétně tzv. online závislosti jsou v posledních letech stále aktuálnějším tématem. Závislostní chování vzhledem k počítačovým hrám lze v současnosti vedle užívání návykových látek a jiných rizikových aktivit zařadit mezi rizikové projevy v období adolescence a souvislost s osobnostními rysy sleduje řada odborníků. Zjištění výskytu nadměrného hraní online her v osobní historii adolescentů, kteří jsou umístěni v diagnostickém ústavu z důvodů užívání návykových látek, mne vedlo k sepsání této práce.

Cíl: Práce se zaměřuje na problematiku závislostního chování ve vztahu k online hrám. Klade si za úkol zmapovat možnou souvislost mezi nadměrným hraním online her v dětství a následným zneužíváním návykových látek v adolescenci. Výzkumným cílem je popsat vývoj od nadměrného hraní online her k užívání návykových látek u vybraných adolescentů. Práce se zabývá výskytem kombinace fenoménů užívání návykových látek a hraní online her ve vývoji jedince z pohledu motivace a zaměřuje se na osobní prožitky respondentů výzkumu. Sledovány jsou zejména osobnostní rysy související s rizikovým chováním a další významné faktory mající vliv na vznik a rozvoj závislostního chování.

Metody: Práce vychází z kvalitativního přístupu, design má charakter vícečetné případové studie. Výzkumný soubor je tvořen třemi respondenty, kteří byli vybráni metodou záměrného výběru. Zvolenou metodou sběru dat byl nestrukturovaný rozhovor, dalšími použitými metodami sběru dat byli osobní písemné zpovědi respondentů, přístupné zápisy a konzultované postřehy dalších odborných pracovníků (etopedů, psychologů a vychovatelů). Tato data jsou zpracována a vyhodnocena na základě odborné literatury, využity byly interní diskuse výzkumníka a odborného vedení s psychologem týmu zařízení.

Výsledky: Kazuistické studie umožňují nahlédnout souvislost s významnými psychologickými, rodinnými a vývojovými faktory vzniku a rozvoje závislosti a lze říci, že výsledky korespondují s teoretickými poznatky dosavadních výzkumů. Výsledky poukazují na to, že nadměrné hraní online her v relativně nízkém věku (kolem 11 – 13 let) mají negativní vliv na rozvoj vývoje jedince a přinášejí mu do života značné množství problémů. Na základě výsledků práce lze říci, že pro rozvoj nelátkových i látkových závislostí u mladistvých nacházíme srovnatelné rizikové faktory. Osobnostní charakteristiky, především impulzivita a vyhledávání nového, spolu s dysfunkčními vztahy v rodině a v souhře s příležitostmi v podobě sociálního prostředí i vlivu vrstevnických skupin, mohou jedince predikovat ke vzniku a rozvoji závislosti.

Závěr: Práce ilustruje nejen důvod k dalšímu výzkumu v problematice nelátkových závislostí, ale také vnáší potřebu včasné diagnostiky a zachycení rizikových skupin dětí a mladistvých i požadavek věnovat se prevenci a intervenčním zásahům již v nižších věkových skupinách, včetně edukačních programů pro rodiče i např. pediatry. Závěr práce se věnuje zamyšlení nad uplatněním adiktologa v diagnostickém ústavu.

Klíčová slova: behaviorální závislosti - hraní online her - rizikové chování - osobnostní rysy – impulzivita – návykové látky v adolescenci.